

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019 (K 5/2020 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Kimmo Kiljunen, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan neuvosto on järjestö, joka keskittyy ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen. Tärkeimpinä keinoina tässä työssä ovat sitovat sopimukset ja niiden täytäntönnäpön valvonta. Euroopan neuvosto täytti kertomusvuonna 70 vuotta, ja Suomen jäsenyys järjestössä saavutti 30 vuoden rajapyykin.

Kertomusvuoden alkupuoliskon Suomi toimi Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajana. Ministerikomitea on Euroopan neuvoston päätöksentekuelin. Parlamentaarinen yleiskokous on neuvoo-antava ja aloitteita tekevä toimielin, joka koostuu jäsenmaiden parlamenttien nimeämistä kansanedustajista.

Kertomusvuotta leimasi vakava huoli Euroopan demokratian tilasta. Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan neuvoston ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmää haastetaan avoimesti. Valiokunta pitää tätä huolestuttavana ja korostaa Euroopan neuvoston roolia demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien vaalijana.

Kysymykseen Venäjän paluusta yleiskokouksen työhön löytyi kertomusvuonna viimein ratkaisu. Suomella oli ratkaisun löytämisessä keskeinen rooli Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajuuden kautta. Venäjän delegaatio oli vuosia pois yleiskokouksesta reaktiona yleiskokouksen vuonna 2014 sille Ukrainan kriisin vuoksi määräämiin, mm. äänioikeuteen liittyviin

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2020 vp

sanktioihin. Tilanne eskaloitui edelleen vuonna 2017, kun Venäjä päätti olla maksamatta jäsenmaksuaan järjestölle. Venäjän palatessa yleiskokoukseen maksoi se myös suurimman osan jäsenmaksuvelastaan. Valiokunta pitää ratkaisun löytymistä erittäin tärkeänä. Venäjän säilyminen Euroopan neuvoston jäsenenä turvattiin, ja samalla sen kansalaiset pysyvät Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen valvontajärjestelmän suojan piirissä. Ratkaisun löytymisen voi nähdä vahvistavan myös sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää.

Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seuranta ovat yleiskokouksen ydintehtäviä. Yleiskokouksen monitorointikomitean seurannassa olivat kertomusvuonna Albania, Armenia, Azerbaidzhan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä. Lisäksi yleiskokous on käsitellyt Puolan demokraattisten instituutioiden tilaa. Ulkoasiainvaliokunta pitää jäsenvelvoitteiden seurantaan yleiskokouksen toiminnan olennaisena osana. Euroopan neuvoston yleiskokouksen vaalitarkkailutoimet ovat osa tätä seurantatehtävien kokonaisuutta. Valiokunta korostaa, että jäsenyys Euroopan neuvostossa on kannustanut siihen kuuluvia maita jatkamaan uudistuksia järjestön perustehtävään liittyvillä alueilla. Valiokunta toteaa, että tiivis yhteistyö monitorointikomitean ja seurannassa olevien valtioiden välillä voi edistää tarvittavien uudistusten tunnistamista ja toimeenpanoa seurannassa olevissa valtioissa. Valiokunta pitää huolestuttavana kehityssuuntaa, jossa Euroopan neuvoston jäsenvelvoitteiden täyttäminen on puutteellista yhä useampien jäsenvaltioiden taholta. Järjestön periaatteiden ja päätösten kyseenalaistaminen uhkaa järjestön toimintaedellytyksiä.

Kertomusvuonna 2019 oli Suomen valtuuskunnan profiili yleiskokouksessa erittäin korkea. Ministerineuvoston puheenjohtajana mm. Suomen tasavallan presidentti Niinistö ja ulkoministeri Soini puhuivat yleiskokouksessa tammikuussa 2019 ja vastasivat yleiskokouksen edustajien kysymyksiin.

Ulkoasiainvaliokunta pitää merkittävänä sitä, että Suomen yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenet ovat saaneet useita luottamustehtäviä esimerkiksi yleiskokouksen komiteoissa ja alakomiteoissa. Valtuuskunta on ollut aktiivinen esimerkiksi monitorointi- ja raportointitehtävissä. Edustaja Hopsun saama tehtävä laatia yleiskokouksen kulttuurikomitealle raportti aiheesta ”Nuorten roolin vahvistaminen konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisijoina” sopii myös hyvin Suomen ulkopolitiittiseen profiiliin. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että Suomi on ensimmäisenä maana maailmassa laatimassa kansallista toimintaohjelmaa YK:n päätöslauselman ”Nuoret, rauha ja turvallisuus, 2250” toteuttamiseksi.

Kertomusvuonna 2019 yleiskokouksen poliittisessa komiteassa käynnistyi hanke parlamentaarisen yleiskokouksen ulkosuhdestrategian päivittämiseksi. Yleiskokouksen ulkosuhteet muodostuvat yhteistyöstä ei-jäsenmaiden kanssa sekä kansainvälisten järjestöjen kanssa. Tähän liittyen Suomen valtuuskunta isännöi joulukuussa 2019 poliittisen komitean ulkosuhdealokomitean kokouksen Rovaniemellä. Kokouksen aiheena oli arktisen alueen yhteistyön ja arktisen neuvoston työn esittely.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleiskokouksen toimintamahdollisuuksien turvaaminen on tärkeää myös covid-19-pandemian aikana. Nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa Euroopan neuvoston ja sen yleiskomitean työlle on erityistä tarvetta. Valiokunta toteaa

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2020 vp

aa lisäksi, että tarvetta kansainvälispoliittiselle keskustelulle ylipäätään on paljon ja Suomen eduskunnassakin tulisi tällaista keskustelua lisätä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/2020 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 1.12.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
varapuheenjohtaja Erkki Tuomioja sd
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Ville Tavio ps
varajäsen Atte Harjanne vihr
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Sakari Puisto ps
varajäsen Arto Satonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa